

ako nakupovať v čase mimoriadnej udalosti.

Nielen naša krajina, ale celý svet v týchto dňoch čelí mimoriadnej situácii v dôsledku šírenia ochorenia COVID-19. V nadväznosti na vyhlásenie pandémie tohto ochorenia Svetovou zdravotníckou organizáciou bola **11.3.2020 vládou SR na celom našom území vyhlásená mimoriadna situácia**. Takýto mimoriadny stav je podkladom na **rýchle a bezodkladné riešenia aj v oblasti verejného obstarávania**. Úrad pre verejné obstarávanie (ďalej „ÚVO“) zhrnulo niekoľko modelových situácií, ktoré, ako veríme, verejným obstarávateľom pomôžu v týchto neľahkých časoch.

Zákon o verejnom obstarávaní z dôvodu zachovania zdravia a života obyvateľov umožňuje počas mimoriadnej situácie využiť na okamžité uspokojenie nevyhnutných potrieb inštitút priameho rokovacieho konania. **Priame rokovacie konanie musí súvisieť s vyššie uvedenou mimoriadnou udalosťou v danom časovom období a je možné využiť ho napr. pri neodkladných nákupoch zdravotníckych pomôcok**, príp. osobných ochranných pomôcok akými sú rúška, respirátory, pľúcne ventilátory, či dezinfekcie. Vychádzame pritom z predpokladu, že **verejný obstarávateľ** má z dôvodu **ochrany verejného zdravia** záujem zabezpečiť pre svojich obyvateľov ochranné pomôcky **bezodkladne**, t. j. musí konať ihneď¹.

Mnohé mestá a obce ako aj verejné inštitúcie majú svojimi vlastnými internými smernicami nastavené procesy verejného obstarávania prísnejšie, než vyžaduje **zákon o verejnom obstarávaní** ([Prehľad krokov a postupov vo verejnom obstarávaní](#)). Je to pochopiteľné za bežných podmienok. No momentálna **mimoriadna situácia si vyžaduje aj prijímanie mimoriadnych opatrení, a preto by mali verejní obstarávatelia zvážiť, či nie je vhodné na tieto účely prijať mimoriadne opatrenia a upraviť svoje vlastné predpisy s cieľom celkového zjednodušenia procesov. To je možné uskutočniť** aj formou per rollam (t. j. na diaľku). Napríklad prostredníctvom elektronickej komunikácie **schváli** štatutár **výnimku**, ktorá bude **platná počas tejto mimoriadnej situácie**.

S cieľom poskytnutia pomoci pri riešení tejto neľahkej situácie, keď na trhu dopyt prevyšuje ponuku a potreby v mnohých prípadoch nemožno uspokojiť „štandardnými spôsobmi“ **Inštitút verejného obstarávania pripravil pre verejných obstarávateľov** (najmä orgány štátnej správy, mestá, obce, nemocnice, iné právnické osoby a pod.) **viaceré modelové príklady naznačujúce, ako je možné v súčasnosti postupovať**.

¹ Je potrebné pripomenúť, že podľa § 81 písm. c) (obdobne podľa § 98 ods. 1 písm. c) a § 115 ods. 1 písm. c)) zákona o verejnom obstarávaní priame rokovacie konanie je možné použiť za predpokladu nasledovného kumulatívneho splnenia podmienok - zákazka na dodanie tovaru, na uskutočnenie stavebných prác alebo na poskytnutie služby sa zadáva z dôvodu mimoriadnej udalosti **nespôsobenej verejným obstarávateľom, ktorú nemohol predvídať, a vzhľadom na vzniknutú časovú tieseň nemožno uskutočniť verejnú súťaž, užšiu súťaž ani rokovacie konanie so zverejnením.**; pozri napr. aj rozsudky SD EÚ vo veciach C-126/03 alebo C-394/02

MODEL 4P:

- POTREBA** – Po analýze svojich potrieb je vhodné, aby si verejní obstarávatelia zodpovedali otázku, akým spôsobom je najvhodnejšie ich uspokojiť (t. j. či pôjde o kúpu, prenájom, zámenu, vypožičanie a pod.).
- POSTUP** – Verejnému obstarávateľovi odporúčame:
 - prioritne uvažovať nad možnosťami uspokojenia svojich potrieb prostredníctvom využitia svojich vlastných kapacít (napr. prostredníctvom vlastných organizácií, domovov sociálnych služieb, škôl a školských zariadení a pod.),
 - zvažovať nákupy od chránených dielní, chránených pracovísk, sociálnych podnikov alebo hľadať možnosti, ako zapojiť miestnych nezamestnaných obyvateľov, dôchodcov, matky na rodičovskej dovolenke, absolventov škôl, obyvateľov a pod. V týchto prípadoch je možné napríklad uvažovať aj nad uzatváraním dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru v zmysle zákonníka práce (dohoda o vykonaní práce, dohoda o brigádnickej práci študenta, dohoda o pracovnej činnosti),
 - pri obstarávaní klásť dôraz na dostupnosť skladových zásob u jednotlivých dodávateľov a flexibilitu dodania.
- PRIEBEH KOMUNIKÁCIE** - Verejný obstarávateľ je oprávnený využiť v zásade akýkoľvek komunikačný kanál, ktorý vedie k efektívnemu vyriešeniu situácie. Napr.: informovanie prostredníctvom svojich webových sídiel, webových sídiel miest, obcí, VÚC, verejného rozhlasu a iných masovokomunikačných prostriedkov, prostredníctvom sociálnych sietí, emailom, telefonicky a pod. Za účelom dodržania zásady transparentnosti by mal byť zvolený spôsob komunikácie, ako aj jej priebeh zaznamenaný.
- PLNENIE** – plnenie predmetu zákazky v závislosti od rôznych modelových situácií, ktoré môžu nastať.

MODELOVÉ SITUÁCIE A PRÍKLADY:

1. Ako zabezpečiť ústne ochranné rúška, ktorých je na trhu nedostatok?

Mimoriadna situácia vyžaduje mimoriadne riešenia a pri aktuálnom nedostatku ochranných zdravotníckych pomôcok, akými sú napríklad ústne rúška a súčasnej nutnej potrebe zabezpečenia ich dostupnosti pre občanov, je na mieste zvážiť hľadanie aj iných možností ich zabezpečenia, ako je tomu obvykle. Postup by preto mohol byť nasledovný:

- oslovenie vlastných kapacít, resp. kapacít svojich organizácií (zamestnancov obce / mesta / a pod.), s cieľom hľadania možností ich výroby,

- oslovenie vedenia stredných odborných škôl (napr. textilného zamerania) s požiadavkou na zabezpečenie plnenia (napr. prostredníctvom zadania úlohy študentom, ktorí sú doma a vlastnia šijacie stroje),
- oslovenie a spolupráca s domovmi sociálnych služieb,
- zapojenie dobrovoľníkov,
- oslovenie chránených dielní, chránených podnikov, sociálnych podnikov,
- pri oslovovaní externých dodávateľov by mal kladený dôraz aj na dostupnosť skladových zásob, ako aj na flexibilitu dodania,
- oslovenie celonárodného trhu.

Príklad:

Mesto s 10 000 obyvateľmi potrebuje urgentne zabezpečiť pre svojich obyvateľov ochranné textilné rúška – vrátane rezervy 12 000 ks. Jednotková cena za 1ks rúška u dodávateľa, ktorý uvádza, že má rúška na sklade, je 2,0 €. Celková cena za tento nákup je 24 000 €. Mesto sa týmto nákupom nachádza v pásme zákazky s nízkou hodnotou a postupuje podľa [§ 117](#) zákona o verejnom obstarávaní.

2. Ako zabezpečiť materiál (potrebný napríklad na výrobu ochranných rúšok)?

Postup by mohol byť podobný ako pri zisťovaní kapacít na výrobu.

- zistiť/overiť napríklad vo výrobných textilných podnikoch, veľkoobchodoch, galantériách, či nedisponujú nepotrebnými zvyškami materiálov, ktoré by bolo možné využiť na výrobu rúšok,
- overiť v prácovníach/nemocniciach možnosti dodania vyradenej (napr. posteľnej) bielizne a možnosti jej ďalšieho využitia na požadované účely,
- zverejniť výzvu na zber vyradených látok od občanov a určiť logistiku,
- verejná pracovňa/sociálny podnik by mohli zabezpečiť vyčistenie týchto látok,
- doprava/logistika zabezpečená dostupnými kapacitami.

3. Ako zabezpečiť dopravu/rozvoz napríklad stravy alebo iných komodít -napr. liekov - občanom, ktorí sú na to odkázaní?

V danej situácii je opäť potrebné overiť okamžitú dostupnosť kapacít na zabezpečenie požiadavky.

- v prípade vlastného vozidla (napr. vo vlastníctve obce) je možné využiť toto vozidlo aj na zabezpečenie rozvozu,
- v prípade nevlastnenia vozidla existujú možnosti jeho nákupu alebo prenájmu v závislosti od dostupných finančných zdrojov a aktuálnej možnosti trhu (je možné uvažovať aj nad kúpou použitých vozidiel), taktiež je vhodné uvažovať nad vypožičaním vozidla od susednej obce alebo nad uzavretím dohody so susediacou obcou na zabezpečenie spoločného rozvozu,
- hľadanie a využitie kapacít podnikov vlastníacich vozidlá s požiadavkou na zabezpečovanie týchto služieb,

- možnosť využitia taxi služieb, ktoré sú aktuálne dostupné a prevážať môžu len tovary, prípadne môžu byť využívané ako donášková služba.

V uvedenej súvislosti je potrebné upozorniť, že pri rozvoze stravy je potrebné prihliadať aj na povinnosti vyplývajúce z iných všeobecne záväzných predpisov (napr. povinnosti voči regionálnemu úradu verejného zdravotníctva).

Príklad:

Obec potrebuje zabezpečiť pre svojich 100 obyvateľov lieky. Lekáreň, s ktorou verejný obstarávateľ uzatvoril zmluvu, sa nachádza v susednej obci a nie je schopná zabezpečiť distribúciu liekov aj do iných obcí. Na to, aby obec zabezpečila pre svojich obyvateľov distribúciu liekov, má viaceré možnosti. Môže pritom uzatvoriť viaceré formy dohôd podľa toho, či zmluvu uzatvára s fyzickou osobou, živnostníkom alebo s podnikom, ktorý je právnickou osobou. V každom prípade sa obec riadi platnými finančnými limitmi v závislosti od rozsahu a ceny za túto službu. Obec bude s najväčšou pravdepodobnosťou postupovať buď postupom zadávania tzv. zákazky malého rozsahu alebo zákazky s nízkou hodnotou podľa [§ 117](#) zákona o verejnom obstarávaní. Pokiaľ bude uzatvorená zmluva s fyzickou osobou, ktorá vykoná činnosť len ad hoc (a teda nie je podnikateľom), nie je potrebné uvažovať o potrebe overenia spôsobilosti vykonávať činnosť v zmysle § 32 ods. 1 písm. e) zákona o verejnom obstarávaní.

4. Ako zabezpečiť stravu pre tých občanov, ktorí si to nevedia zabezpečiť sami?

- možnosť využitia priestorov kuchyne miestnych školských zariadení a oslovenia miestnych obyvateľov s požiadavkou na prípravu stravy pre znevýhodnené skupiny obyvateľov,
- zabezpečenie rozvozu stravy niektorým z vyššie uvedených spôsobov,
- spolupráca s prevádzkou/reštauráciou, ktorá je schopná zabezpečovať prípravu stravy prípadne aj rozvoz, alebo opäť možnosť rozvoz zabezpečiť inými či vlastnými kapacitami.

Príklad:

Obec potrebuje na obdobie jedného kalendárneho mesiaca zabezpečiť celodenné stravovanie pre 200 ľudí, ktorí sú v karanténe, alebo pre osoby s obmedzenými možnosťami pohybu. Základná škola im túto službu nevie zabezpečiť, ale miestny podnikateľ to vie. Celodenné stravovanie stojí napr. 10 €. V tejto položke sú raňajky, obedy, večere, desiata a olovrant. Celková cena za jeden mesiac (31 kalendárnych dní) pre 200 ľudí je 62 000 €². Pri tejto hodnote ide o zákazku s nízkou hodnotou a obec postupuje podľa [§ 117](#). Pokiaľ uvedený dodávateľ nevie zabezpečiť dopravu tohto celodenného stravovania, je potrebné myslieť aj na náklady za prepravné služby (rozvoz stravy). Horná hranica finančného limitu pri zákazke s nízkou hodnotou je

² Na zabezpečovanie stravovania môže verejný obstarávateľ použiť tzv. prílohu č. 1 zákona o verejnom obstarávaní, pričom v tomto prípade je horná hranica finančného limitu pre zákazku s nízkou hodnotou stanovená 259 999,99 bez DPH

v tomto prípade 259 999,99 bez DPH. V prípadoch, ak uvedený limit nepostačuje, obec využije „prísnejší“ postup zadávania zákazky.

5. Akým spôsobom vyplniť a zaslať príslušné oznámenie pre mimoriadnu udalosť podľa ZVO?

Materiál s názvom „[Ako správne odoslať oznámenie pre priame rokovacie konanie v prípade mimoriadnej udalosti \(podlimit\)](#)“ je zverejnený na webovej stránke úradu. Materiál je taktiež priamo dostupný v sekcii Verejný obstarávateľ/Obstarávateľ - [Elektronické zasielanie oznámení](#).

6. Ako má verejný obstarávateľ postupovať pri otváraaní ponúk v tejto mimoriadnej situácii?

K uvedenej problematike ÚVO vydal samostatnú komunikáciu „Mimoriadne opatrenia a otváranie ponúk“, ktorá je uvedená na stránke úradu v časti aktuálne témy. Celé usmernenie nájdete v sekcii [MIMORIADNE OPATRENIA a OTVÁRANIE PONÚK](#).

Ak verejní obstarávatelia zadávajú zákazky, je potrebné pamätať aj na tieto skutočnosti:

- V prípade postupu zákazky s nízkou hodnotu postupuje verejný obstarávateľ podľa ustanovení [§ 117](#), t. j. nakúpi dané komodity a v stanovenom termíne zákazku zahrnie do kvartálnej súhrnnej správy.
- V prípade použitia postupu „podlimitného priameho rokovacieho konania“ z dôvodu mimoriadnej udalosti je verejný obstarávateľ povinný v súlade s 115 ods. 4 zaslať úradu oznámenie o použití priameho rokovacieho konania pred uzatvorením zmluvy. Pri „nadlimitnom priamom rokovacom konaní“ je verejný obstarávateľ povinný zaslať úradu takéto oznámenie v súlade s § 82 ods. 4 zákona o verejnom obstarávaní.
- Pri zákazkách s vyššími hodnotami je potrebné myslieť aj na to, že od určitej hodnoty môže byť zmluva uzavretá iba so subjektom, ktorý je zapísaný v [Registri partnerov verejného sektora](#)³.
- **Priame rokovacie konanie je možné použiť** na zabezpečenie bežných alebo nie bežných tovarov, služieb, stavebných prác, ak ich potreba vyplynula priamo z mimoriadnej udalosti, sú nevyhnuté na jej okamžité riešenie, ich potreba sa nedala predvídať a priamo súvisia s mimoriadnou situáciou a vzhľadom na ich akútnu potrebu sa nedajú súťažiť pomocou klasických, hoc aj zrýchlených postupov vo verejnom obstarávaní.

³ viď zákon č. 315/2016 Z.z. o registri partnerov verejného sektora
<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2016/315/>